

Doel en doelmatigheid van planvorming

Een onderdeel van operationele voorbereiding is het maken van plannen ter voorbereiding op incidenten en crises. Over het algemeen wordt aangenomen dat deze plannen bijdragen aan een efficiënte, veilige en effectieve incidentbestrijding.

Maar wat is nu precies planvorming? Welk doel dient planvorming? Is planvorming effectief? En wat maakt plannen effectief?

In deze kennispublicatie vindt u de antwoorden op deze vragen.

Deze kennispublicatie is bedoeld om bewust stil te staan bij het nut en de noodzaak van planvorming. Hij is met name gericht op specialisten operationele voorbereiding en andere functionarissen, die zich bezighouden met planvorming binnen de crisisbeheersing.

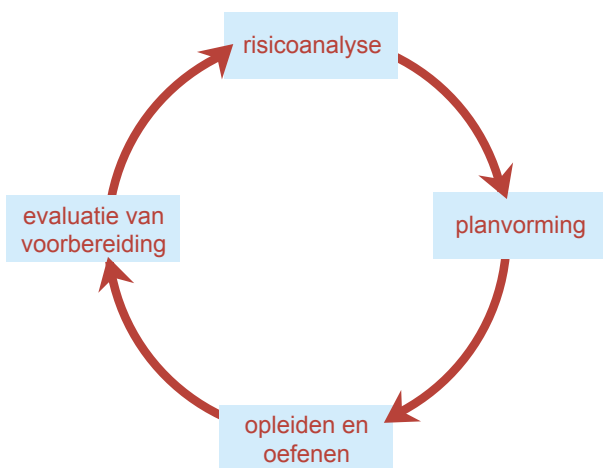
In deze kennispublicatie wordt eerst beschreven wat planvorming is, welke plaats planvorming inneemt in de zogenoemde 'cirkel van preparatie' en welke soorten plannen er zijn. Daarna wordt ingegaan op het doel van planvorming: of dit ter voorbereiding op risico's is of als symboliek dient. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de definitie van risico, het in kaart brengen van risico's door middel van een risicoanalyse en de risico-regelreflex. Daarna wordt ingegaan op de effectiviteit van plannen en worden in dat kader de begrippen planarena en praktijkarena toegelicht. Ook wordt beschreven hoe planvorming verbeterd kan worden. Tot slot wordt aangegeven hoe evaluaties kunnen bijdragen aan een verbetering van de planvorming.

1. Wat is planvorming?

Met planvorming wordt letterlijk 'het maken (vormen) van plannen' bedoeld. Planvorming is een vorm van preparatie, de voorbereiding op de incidentbestrijding.

De cirkel van preparatie

Planvorming staat als zodanig niet op zichzelf, maar maakt onderdeel uit van 'de cirkel van preparatie' en is daarmee onderdeel van een proces. De cirkel van preparatie bestaat uit vier aspecten.

Figuur 1. De cirkel van preparatie

Risicoanalyse

De risicoanalyse bestaat uit twee stappen:

1. identificatie van de dreiging en
2. bepaling van de kans en omvang van die dreiging.

Aansluitend hierop is in de Wet veiligheidsregio's het opstellen van een regionaal risicoprofiel verplicht gesteld. Op basis van de risicoanalyse maakt het bestuur van de veiligheidsregio's beleidskeuzes, die worden vastgelegd in het beleidsplan.

Planvorming

Nadat is bepaald op welke risico's men zich wil voorbereiden, wordt de voorbereiding beschreven in plannen. Het is daarbij van belang om het doel, de doelgroep en functies van plannen voor ogen te houden. De volgende soorten plannen kunnen worden onderscheiden.¹

Soorten plannen en hun functies

- > OTO-plannen (opleiden, trainen en oefenen) zijn plannen voor het vakbekwaam worden en blijven van professionals.
- > Voorbereidingsplannen worden opgesteld voor specifieke gebeurtenissen (zoals Koningsdag) of meer algemene crisisvormen. Deze plannen beschrijven vaak verschillende scenario's en geven daarbij weer wat hulpdiensten in deze omstandigheden zouden kunnen verwachten.
- > Operationele plannen zijn bedoeld voor (een dreiging van) ernstige incidenten. Deze plannen moeten kort en duidelijk zijn, omdat er tijdens een ernstig incident of crisis geen tijd is om uitgebreide documenten te raadplegen. Vaak is dit een samenvatting van een voorbereidingsplan.
- > Naslagplannen bestaan uit informatie die nodig kan zijn tijdens crises, zoals belangrijke telefoonnummers.
- > Verantwoordingsplannen hebben als doel de buitenwereld te laten zien dat er is nagedacht over de voorbereiding op crises. Daarmee is dit type plan vooral van symbolische waarde. Daarnaast bieden deze plannen duidelijkheid over de bevoegdheden van professionals bij het uitvoeren van taken.

Opleiden en oefenen

Na het vastleggen van de voorbereiding in plannen, moet de voorbereiding nog plaatsvinden. Dit houdt in dat naast de aanschaf van specifiek materieel, functionarissen opgeleid en geoefend moeten worden voor specifieke crisistaken die zij moeten uitvoeren.

Evaluatie van de voorbereiding

Evalueren van planvorming ter voorbereiding op crises zorgt voor een betere voorbereiding op crises en incidenten. De vraag daarbij is of het plan heeft gewerkt in de crisis of oefening en waarom het wel of niet heeft gewerkt.

2. Wat is het doel van planvorming?

Planvorming ter voorbereiding op risico's

Aangezien plannen verschillende functies kunnen hebben, verschillen zij ook in het doel dat zij dienen. In de cirkel van preparatie gaat risicoanalyse vooraf aan planvorming. In dit ideaaltypische model wordt ervan uitgegaan dat een risicoanalyse vooraf hoort te gaan aan een plan, dat de (operationele) voorbereiding op incidenten en crises tot doel heeft. Bij het inschatten van risico's wordt gekeken naar zowel de kans als het effect van een (dreiging van) een ramp of crisis. Een crisis of incident (of de evaluatie daarvan) is vaak de aanleiding om risico's opnieuw tegen het licht te houden en gaat daarom vaak vooraf aan de risicoanalyse.²

Planvorming als symboliek

Naast de voorbereidende functie van plannen op crises en incidenten, kan planvorming ook een symbolisch doel dienen richting bestuurders en maatschappij. Het feit dat hulpverleningsdiensten beschikken over plannen geeft de burger een gevoel van veiligheid en vertrouwen. Burgers nemen aan dat de situatie onder controle is, dat risico's serieus genomen worden en dat de overheid hen hiertegen beschermt.²

Aangezien de kans zeer klein is dat zich een (groot) ongeval manifesteert, is het makkelijker om (als bestuurder of overheid) 'absolute veiligheid' te beloven, dan uit te leggen waarom je bepaalde risico's niet aanpakt. Denk bijvoorbeeld aan de strenge controles op vliegvelden sinds 9/11, waarmee moet worden voorkomen dat aanslagen kunnen worden gepleegd. Hoewel hiermee een soort 'absolute veiligheid' wordt beloofd, is niet volledig uit te sluiten dat er toch gevaarlijke voorwerpen of vloeistoffen de vliegtuigcabine binnenkomen en dat iemand met verkeerde bedoelingen een aanslag pleegt.

Binnen het Nederlandse veiligheidsbeleid geldt vaak het credo 'voorkomen is beter dan genezen'. Wanneer een veiligheidsrisico zich dan toch manifesteert, dient een bestuurder direct te handelen om de gevolgen van de crisis te beheersen en het vertrouwen van de maatschappij niet verder te verliezen.¹

3. Hoe kunnen risico's in kaart worden gebracht?

Definitie van risico

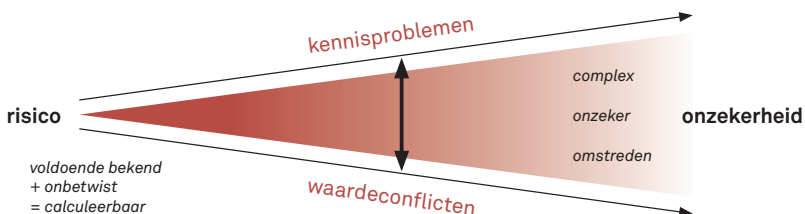
Risico's kunnen volgens de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) als volgt worden uitgedrukt:³

Risico = kans (waarschijnlijkheid) x effect (impact)

De WRR ziet een risico daarmee als berekenbaar (bekend en onbetwist) en stelt daar tegenover de term onzekerheid. Onzekere veiligheidsvraagstukken worden gekenmerkt door kennisproblemen en waardenconflicten. Deze hebben als gevolg dat:

- > het zicht op de relaties tussen oorzaken en effecten gebrekkig is (complex)
- > bedreigingen denkbaar zijn maar niet onomstotelijk vast staan (onzeker)
- > de effecten controversieel zijn en de meningen over wat acceptabel is uiteenlopen (omstreden).

>

Figuur 2. Risico-onzekerheid continuüm (WRR, 2011)⁴

Bovenstaande figuur laat het verschil en verloop zien tussen een (berekenbaar) risico en (onberekenbare) onzekerheid.

Risico versus onzekerheid

Een voorbeeld van een berekenbaar risico is het risico op een overstroming bijvoorbeeld door een dijkdoorbraak, dat berekend wordt met behulp van rekenmodellen.

Een voorbeeld van een onzekerheid is een terroristische aanslag. Het is onbekend of een aanslag gaat plaatsvinden, waar en hoe (kennisprobleem). Vervolgens is de vraag hoe belangrijk het gevonden wordt om geld te steken in de voorbereiding op een terroristische aanslag, afgezet tegen het investeren in het voorkomen van andere – berekenbare – risico's zoals bijvoorbeeld verkeersongevallen of ziekten (waardenconflict).

De kijk op (berekenbare) risico's kan onzekerheids-intolerantie met zich meebrengen, wat vaak tot gevolg heeft dat risico's zo veel mogelijk worden afgedekt met regels.⁵ Het gevolg hiervan is vaak zeer gedetailleerde en complexe regelgeving, die het idee van complete controle en absolute veiligheid versterkt. Daarbij wordt er voorbijgegaan aan risico's die complex zijn en waarvan de gebeurtenissen of gevolgen onduidelijk zijn. Steeds meer wetenschappers argumenteren daarom dat er ook 'onzekere risico's' zijn en dat we deze moeten accepteren (risicotolerantie).

Sevesorichtlijn

Een voorbeeld van gedetailleerde en complexe regelgeving is de Sevesorichtlijn, die in Nederland geïmplementeerd is in het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo). Het Brzo beschrijft waaraan bedrijven die werken met bepaalde hoeveelheden gevaarlijke stoffen moeten voldoen. Deze regelgeving beschouwt risico's als berekenbaar, controleerbaar en reduceerbaar en kan gekenmerkt worden als 'onzekerheidsblind'.⁵ De Sevesorichtlijn is opgesteld naar aanleiding van de Sevesoramp in Italië (1976) en elke verandering in de Sevesorichtlijn vormt een antwoord op een groot incident. Het aanscherpen van regels wordt gezien als de beste manier om om te gaan met risico's in de chemische industrie. Hierdoor wordt er dus gefocust op het managen van de ongevallen van gisteren, in plaats van de risico's van morgen.

Risicoanalyse

In de Handreiking Regionaal Risicoprofiel (2009) wordt onderscheid gemaakt tussen een risico-inventarisatie en een risicoanalyse.

- > Bij een risico-*inventarisatie* wordt antwoord gegeven op de centrale vraag: wat kan ons overkomen? Hierbij wordt in kaart gebracht welke risicovolle situaties er aanwezig zijn in de regio en omliggende gebieden. Vervolgens wordt bepaald welke toekomstige ontwikkelingen zich daarin kunnen voordoen. Om tot slot te bepalen welke branden, rampen en crises zich daadwerkelijk kunnen voordoen.
- > Bij een risico*analyse* staat de volgende vraag centraal: hoe erg is dat wat ons kan overkomen? Daarbij wordt gekeken naar de impact van een brand, ramp of crisis en de waarschijnlijkheid daarvan.⁶

Hoewel er in deze handreiking wordt gesteld dat de formule $R = K \times E$ (Risico = Kans maal Effect) moet worden vermeden, omdat deze een te strikt kwantitatieve invulling van het begrip risico weergeeft, worden enkel de termen 'kans' en 'effect' vervangen door 'waarschijnlijkheid' en 'impact'.

Naast de objectieve, meetbare kant van risico's heeft (juist) de subjectieve beeldvorming een grote invloed op wat wij verstaan onder risico's. Kenmerkend van een risico is dat het onze veiligheid al kan bedreigen, terwijl het zich nog niet voorgedaan heeft. Of zoals een bekend gezegde luidt: "Een mens lijdt dikwijls het meest door het lijden dat hij vreest".⁷ Denk bijvoorbeeld aan de angst voor een ziekte, een kernongeval, een aanslag of een vliegtuigramp. Deze onzekerheid heeft al invloed op onze veiligheidsbeleving (risicoperceptie) en daarmee kan beeldvorming over risico's de politieke besluitvorming beïnvloeden.

Burgers verwachten van de overheid dat zij zich inspant om hen buiten gevaar te houden en een crisis te managen.⁸ Zij verwachten daarmee dat de overheid risico's in kaart brengt en plannen maakt ter voorbereiding op crises.

Risico-regelreflex

De overheid wordt aangesproken om de bevolking te beschermen, door te voorkomen dat burgers risico's lopen, of wanneer risico's onvermijdelijk zijn, daar adequaat op te reageren. Dat leidt ertoe dat incidenten vaak direct gevolgd worden door (extra) maatregelen.⁹ Tijdens kritieke momenten van een crisis kan er een situatie ontstaan van 'nood breekt wet' en kan besluitvorming informeler worden, waarbij er van politiek en bestuur verwacht wordt om onder hoge tijdsdruk handelend op te treden om het incident het hoofd te bieden. Vanuit de gevoelde verantwoordelijkheid voor risicobeheersing bestaat de kans dat de overheid onevenredige maatregelen neemt om een risico verder te beheersen. Deze reflex (van de overheid of andere organisaties) om bij het bekend worden van een risico (vaak na een incident) te besluiten tot het nemen van maatregelen om het risico te verminderen, zonder daarbij de kosten en baten van de maatregelen bewust te wegen, wordt de *risico-regelreflex* genoemd.⁹ De WRR hanteert liever de term incidenten-regelreflex, omdat incidenten de reflex tot het maken van regels, zonder dat daar een goede risicoanalyse aan ten grondslag ligt, vaak veroorzaken.⁴

4. Wat maakt planvorming effectief?

Effectiviteit van plannen

De effectiviteit van planvorming lijkt te worden beïnvloed door de kloof die er bestaat tussen planvorming en de praktijk van de crisisbeheersing.³ De plannen binnen de crisisbeheersing leven niet onder de mensen die er uiteindelijk mee moeten werken. Bij talloze incidentenevaluaties blijkt dat plannen vaak helemaal niet gebruikt worden in de acute responsfase. Toch staat de noodzaak van planvorming vaak buiten discussie.¹⁰

Echter, de focus in het veiligheidsdomein is vooral gericht op het produceren van plannen (en de afstemming daarover), maar te weinig gericht op de resultaten van de bestrijding.³ Planvorming dreigt een doel op zich te worden, ook wel 'planfixatie' genoemd. Het gevaar van een te sterke focus op planvorming is dat het de crisisbeheersing en rampenbestrijding bureaucratiseert.¹¹

Bovendien is het voor de gemiddelde hulpverlener lastig – zo niet onmogelijk – om te weten en te onthouden wat er in de grote hoeveelheid aan plannen staat, wat het gebruik van plannen tijdens de inzet niet bevordert.¹¹ Een mogelijke reden voor het lage praktijkgehalte van veel plannen is enerzijds dat beleidsmakers zelf weinig ervaring hebben met het feitelijk bestrijden en beheersen van crises. Anderzijds bestaat er bij professionals niet altijd een ‘sense of urgency’ met betrekking tot planvorming, omdat zij weten dat ze in vele gevallen de plannen niet zullen raadplegen, omdat daar geen tijd voor is tijdens een crisis. In dit verband wordt er daarom ook wel gesproken van een planarena en praktijkarena.

De planarena

In de planarena wordt beleid ontwikkeld en heerst de perceptie dat de operationele voorbereiding op crises redelijk op orde is, maar dat het nog schort aan operationele structuren en bestuurlijke inbedding. Problemen in de uitvoering worden door deze planmakers vertaald naar nieuwe plannen en procedures.³

De praktijkarena

In de praktijkarena bevinden zich de feitelijke uitvoerders die aan zet zijn bij grootschalige incidenten, rampen en crises. In deze arena heeft de dagelijkse praktijk de prioriteit en niet de crisissituatie. De hulpverleners ervaren de meeste plannen die in de planarena gemaakt worden als ontoegankelijk, abstract en daarmee onnodig. Zij vertrouwen op de ervaring die zij opdoen in de dagelijkse praktijk en maken daarom weinig gebruik van de beschikbare plannen.³

Het overbruggen van de kloof tussen de planarena en de praktijkarena kan bijdragen aan effectievere planvorming. Wanneer er meer focus is op het gebruik van plannen in de praktijk bij het maken van plannen, kunnen deze plannen ook beter gebruikt worden in de praktijk.

Verbetering van planvorming

Naast het overbruggen van de kloof tussen de planarena en de praktijkarena zijn er nog een aantal algemene aanknopingspunten ter verbetering van planvorming. Een van de bekendste rampenonderzoekers, Quarantelli, maakt een onderscheid tussen een goede voorbereiding op een ramp of crisis (planvorming) en goed management ten tijde van een ramp of crisis.¹²

Goed crisismanagement vloeit niet automatisch voort uit goede planvorming. Goede crisisplanvorming moet volgens Quarantelli voldoen aan tien criteria.

Criteria crisisplanvorming

1. *Focus op het voorbereidingsproces in plaats van het produceren van een geschreven document.*

Een goede voorbereiding is niet slechts gebaseerd op een geschreven plan; planvorming omvat allerlei activiteiten, interacties en relaties, zoals rampoefeningen, trainingstechnieken, informatiebijeenkomsten en het voorlichten van burgers.

2. *Herken dat rampen zowel kwantitatief als kwalitatief anders zijn dan alledaagse incidenten.*

Hulpdiensten werken vaak met standaard procedures voor incidenten, maar een ramp moet niet worden gezien als een groot incident. Dan gelden er andere principes en interacties.

3. *Maak generieke plannen in plaats van specifieke plannen.*

De oorzaak van een ramp is bijvoorbeeld minder relevant dan hoe voorspelbaar of controleerbaar een ramp is.

4. *Baseer je op coördinatie die spontaan optreedt en niet op 'command en control'.*

Tijdens rampen treedt veel minder discontinuïteit op dan vaak wordt gedacht en slachtoffers vertonen vaak grotendeels normaal gedrag. Het is voor mensen makkelijker om bestaande maatschappelijke autoriteiten te volgen dan een nieuwe autoriteit.

5. *Focus op algemene principes, niet op specifieke details.*

Hoewel er vaak een neiging is om op specifieke details in te gaan, is het onmogelijk om alles te plannen, want situaties veranderen snel. Complexe en gedetailleerde planvorming is vaak afschrikwekkend voor de mensen die ermee moeten werken, waardoor zulke plannen genegeerd zullen worden.

6. *Baseer je op wat er waarschijnlijk zal gebeuren.*

Hoewel het logisch lijkt dat plannen zich richten op wat er in de toekomst zal gebeuren, zijn plannen te vaak gebaseerd op wat er in het verleden is gebeurd. Het is bovendien beter om de plannen te baseren op hoe mensen zich normaal gedragen, dan te verwachten dat ze hun gedrag drastisch aanpassen tijdens een crisis.

7. *Zorg voor verticale en horizontale integratie.*
Hoe groter de ramp, hoe meer verschillende groepen betrokken zijn. Daarom is het van belang dat crisisplannen van de verschillende organisaties goed op elkaar afgestemd zijn.
8. *Probeer de juiste reacties uit te lokken door te anticiperen op waarschijnlijke problemen en mogelijke oplossingen.*
Hoewel sommige planvorming gericht is op preventie, richten de meeste plannen zich voornamelijk op het veranderen van de crisissituatie. Deze zouden daarom mogelijke problemen en mogelijke oplossingen daarvoor moeten identificeren.
9. *Gebruik de beste wetenschappelijke kennis die beschikbaar is in plaats van mythen en misvattingen.*
Veel populaire visies bevatten mythes over hoe mensen zich gedragen onder stress. Uit onderzoek blijken mensen echter veel zelfredzamer en veel minder hulpeloos tijdens een crisis te zijn dan vaak wordt gedacht. Baseer crisisplannen op deze feiten.
10. *Herken dat 'disaster planning' en 'disaster managing' aparte processen zijn.*
Het verschil tussen disaster planning en disaster managing is dat goede disaster planning te vergelijken is met de juiste *strategie* om een samenleving voor te bereiden op een ramp, terwijl goed disaster management de beste *tactieken* omvat om om te gaan met specifieke omstandigheden tijdens een ramp.

Quarantelli geeft ook aan dat het belangrijk is dat er vertrouwen blijft in dat er zoiets als 'goede planvorming' bestaat. Situaties zijn niet zo uniek, dat voorbereiding en planvorming totaal onmogelijk worden.¹²

Om crisisvoorbereiding te vertalen naar de weerbarstigste praktijk van crises, die per definitie onvoorspelbaar zijn, zijn er een aantal obstakels die overwonnen moeten worden.¹³ Er zijn vier spanningen waar rekening mee gehouden moet worden voor een goede voorbereiding op crises:

1. de hoge potentiële impact van een crisis versus de lage prioriteit die crisismanagement heeft
2. de behoefte aan planvorming en orde versus de onzekerheid en wanorde van crises
3. de behoefte aan een geïntegreerde aanpak versus de realiteit van institutionele fragmentatie
4. de behoefte aan actieve planvorming en operationele voorbereiding (opleiding training en oefening) versus de lagere kosten van symbolische voorbereiding (planvorming op papier).¹³

Leren van evaluaties

Tot slot zouden plannen ook geëvalueerd moeten worden om planvorming te kunnen verbeteren. De cirkel van preparatie sluit immers pas wanneer evaluaties weer input geven voor planvorming. Evaluaties kunnen plaatsvinden na een daadwerkelijke crisis en na oefeningen. Omdat er maar weinig crises plaatsvinden, krijgen de cirkel van Deming (Plan-Do-Check-Act-Circle) en de traditionele beleidscyclus weinig gelegenheid om zich na evaluatie te sluiten.³

Oefeningen zouden echter ook kunnen worden gebruikt om te evalueren hoe plannen uitpakken in de praktijk. Beerens en Tehler concluderen in hun onderzoek naar evaluaties van crisis- en rampenoefeningen) dat het vaak onduidelijk blijft hoe evaluaties bijdragen aan de algemene kennisvorming over incident- en crisismanagement.¹⁴ Hoewel zij zich niet focussen op planvorming, zouden deze geleerde lessen over incident- en crisismanagement een plek moeten krijgen in de effecten op planvorming. Helaas is dit in de praktijk nog niet het geval, bij veel evaluaties is het niet duidelijk welk doel de evaluatie dient, ofwel om van te leren, ofwel ter verantwoording. Het is echter wel belangrijk om dit doel te bepalen, aangezien beide doelen tegenstrijdig kunnen zijn. Zeker wanneer het doel is om van een evaluatie te leren, moeten de geleerde lessen ook weer een plaats krijgen in de planvorming.

Eindnoten

1. Helsloot, I., Martens, S., & Scholtens, A. (2010). *Basisboek regionale crisisbeheersing Basisboek regionale crisisbeheersing: Een praktische reader voor functionarissen in de regionale crisisorganisatie*.
2. Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2013). *Wet Veiligheidsregio's*. Den Haag.
3. Berenschot & Nicis Institute. (2010). *Plannen in de praktijk , praktijk in de plannen*. (M. van Dorssen & P. van Zanten, Eds.).
4. WRR. (2011). *Evenwichtskunst: over de verdeling van verantwoordelijkheid voor fysieke veiligheid*. Den Haag.
5. Versluis, E., Van Asselt, M., Fox, T., & Hommels, A. (2010). The EU Seveso regime in practice. From uncertainty blindness to uncertainty tolerance. *Journal of Hazardous Materials*, 184(1–3), 627–631.
<https://doi.org/10.1016/j.jhazmat.2010.08.082>
6. *Handreiking Regionaal Risicoprofiel*. (2009). <https://doi.org/10.15713/ins.mmj.3>
7. Van Tol, J. H., Helsloot, I., & Mertens, F. J. H. (2011). *Veiligheid boven alles?* Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
8. Boin, A., 't Hart, P., Stern, E., & Sundelius, B. (2005). *The Politics of Crisis Management*. Cambridge: Cambridge University Press.
9. Helsloot, I., & Scholtens, A. (2015). *Krachten rond de risicoregelreflex beschreven en geïllustreerd in 27 voorbeelden*. Hoofddorp: Boom Lemma uitgevers.
10. Helsloot, I. (2007). *Voorbij de symboliek. Over de noodzaak van een rationeel perspectief op fysiek veiligheidsbeleid*.
11. Landelijk Beraad Crisisbeheersing. (2006). *Planvorming en het gevaar van planfixatie*. Den Haag.
12. Quarantelli, E. L. (1998). *Major Criteria for Judging Disaster Planning and Managing Their Applicability in Developing Countries*, 1–37. Retrieved from papers3://publication/uuid/9A18B179-4E94-4D22-BC10-07FD3499F2
13. McConnell, A., & Drennan, L. (2006). Mission impossible? Planning and preparing for crisis. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 14(2), 59–70.
14. Beerens, R., & Tehler, H. (2016). Scoping the field of disaster exercise evaluation- A literature overview and analysis. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 19, 413–446

Colofon

Uitgave van het Instituut Fysieke Veiligheid, januari 2019

Tekst: Merel Ruiters (IFV)

Beeld: IFV, Veiligheidsregio Gelderland-Zuid, WRR

De samenstellers hebben de grootst mogelijke zorg aan de inhoud van deze kennispublicatie besteed. Aan de inhoud van deze kennispublicatie kunnen echter geen rechten ontleend worden en de samenstellers aanvaarden geen enkele aansprakelijkheid die zou kunnen voortvloeien uit de inhoud van deze kennispublicatie.

Instituut Fysieke Veiligheid

Het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) draagt bij aan een veilige samenleving door het versterken van de veiligheidsregio's en hun partners bij het professionaliseren van hun taken. Wij ontwikkelen en delen relevante kennis, wij hebben expertise voor het verwerven en beheren van gemeenschappelijk materieel en wij adviseren de betrokken besturen. Ons motto hierbij is: signaleren en verbinden.

Kennisplein

Op de website www.ifv.nl/kennisplein hebt u 24 uur per dag toegang tot enkele duizenden kennisdocumenten verdeeld over meerdere kennisgebieden. Een belangrijke kennisbron voor veiligheidsregio's, hulpverleningsdiensten, landelijke, provinciale en gemeentelijke overheden en organisaties in de vitale sectoren.

Beroepsbeoefenaars kunnen hier ook hun vragen voorleggen aan vakspecialisten. Dat kan telefonisch, per e-mail of via een webformulier. De toegang tot de informatieservice en informatiebemiddeling is laagdrempelig en kosteloos.

Instituut Fysieke Veiligheid
Kennisplein
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
026 355 23 00
www.ifv.nl
info@ifv.nl

